

Încă frumoasă și mișcându-se ca o tinerică, dansând și cântând, Marton Erzsebet a compus o femeiușcă ce mai poate cuceri un bărbat, dacă-și pune în gând. Actrița, distinsă cu Premiul „Poor Lili“, face față cu brio acestui rol.

În rolul unui valet cu nume sud-american (*Salvator*) Dobos Imre este, cum îl știm, inventiv și convingător, personajul său episodic se reține.

În alte roluri, unele de mică întindere, i-am putut vedea pe câțiva dintre actorii de frunte ai trupei, cum ar fi Kardos Robert, Fodor Reka, Csatlós Loránt, Racz Mari, sau actrițe din generația de aur a instituției – cum sunt Batho Ida și Halasi Erzsebet – a căror simplă trecere prin scenă face deliciul publicului.

Muzica a constituit partea cea mai importantă a spectacolului și orchestra, recunosc, a fost la înălțime (dirijor Rezmúves Zoltán). Costumele foarte frumoase, din materiale bogate și lucrate cu fantezie se datorează talentatei tinere scenografe Florina Bellinda Birea.

Când o trupă joacă Shakespeare și Goldoni, dar și autori contemporani englezi, putem spune că „încapă“ și o operetă în repertoriul variat și gândit pentru toate gusturile și vârstele...

Teatrul de Stat Oradea, Trupa SZIGLIGETI – Sărutări la ...operetă. Libretul : Szilagyí Laszlo. Muzica : Nemlaha György. Conducerea muzicală : Rezmúves Zoltán. Coregrafia : Dimény Levente. Regia și decoruri : Meleg Vilmos. Costume : Florina Bellinda Birea. Asistent : Albert Alpar. Asistent regie : Kiss Rita Erzsebet. Cu: Acs Tibor, Gajai Agnes, Csepei Robert, Hajdu Geza, F. Marton Erzsebet, Molnár Julia, Kiss Csaba, Dobos Imre, Kardos M. Robert, Szotyori József, Racz Mari, Csatlós Loránt, Fodor Reka, Ababi Csilla, Kocsis Gyula, Nagy Gabor, Halasi Erzsebet, Batho Ida, Csutak Miklós, Vajda Zoltán, Gavriș Christina, Gavriș Ramona. Orchestra: Bocskai Tímea, Molnár István, Simo Laszlo, Hajdu János, Lucian Chelu, Florian Chelu, Rezmúves Zoltán. Data premierei: 31 decembrie 2006.

Mircea MORARIU

Spoiala de modernitate

Cum îmi câștig cea mai mare parte din pâinea zilnică în calitate de profesor de literatură franceză, mi se pare explicabil să fiu ceva mai sensibil, adesea poate chiar și mai exigent, atunci când mă aflu în situația de a da seama despre spectacole ce au la bază texte din această dramaturgie. Și încă și mai mult, atunci când e vorba despre o lucrare a lui Molière, unul dintre scriitorii mei preferați, dar și unul dintre cei care, prin forța lucrurilor, adică din pricina (mai curând *gratie*) normei didactice, îi recitesc și comentez anual. Poate tocmai ca un ecou al acestor preocupări, simt nevoia, ca înainte de a spune cum mi s-a părut a fi spectacolul cu *Femeile savante* pus în scenă la Trupa „Szigligeti“ a Teatrului de Stat din Oradea de regizorul Parászka Miklós, să reamintesc câteva lucruri despre piesă.

Dacă în *Prețioasele ridicole* Molière satiriza o modă lingvistică, în *Femeile savante* dramaturgul atacă acele femei ce au adăugat preocupărilor lor, ce țin de prețiozitatea exprimării ori celor de ordin pretins moral, griji de natură științifică și

Foto: Gálovits Zoltán

filosofică. Philaminte, Bélise și Armande sunt deopotrivă platoniciene, epicuriene (nu și „pleriziste“ ca cineva din ziua de azi, „*nu spui cine, persoană însemnată!*“), stoice și carteziene. Sunt preocupate cu egal entuziasm de fizică, astronomie, gramatică, istorie, ba chiar și de politică. Adică fac orice, în afară de o supă bună, spre disperarea lui Chrysale, soțul lui Philaminte.

Unul dintre cei mai avizați specialiști în literatura franceză a secolului al XVII-lea, Antoine Adam, autorul unei masive cercetări în domeniu, nu se arăta deloc entuziast de această scriere a lui Molière, a cărei premieră absolută a avut loc la 11 martie 1672. Lui Adam nu-i plăcea nici arhitectura piesei, pe care o socotea din cale-afară de „soignée“ (asta ca să nu spună artificială), dar nici construcția personajelor (doar Philaminte era pe gustul criticului). În plus, Adam socotea *Femeile savante* (piesă care se mai numește și *Trissotin*, după numele poetului prețios și ridicol luat în derâdere și care avea un corespondent în viața reală, în persoana abatelui Cotin) un text care nu deborda nicidecum de vervă.

Dacă lui Antoine Adam nu i-a plăcut piesa, mie nu mi-a prea plăcut spectacolul de la Trupa „Szigligeti“ a Teatrului de Stat din Oradea, care suferă și el de absența vervei. Altfel spus, atâta câtă e, verva e livrată zgârcit și în rate, cu termene de scadență nu tocmai fericite alese. Nimeni nu ar fi dorit ca regizorul Parászka Miklós să purceadă la un spectacol de factură „arheologică“. E cât se poate de limpede că atunci când te apropii de un text clasic trebuie să produci o montare care să aducă argumente în favoarea existenței unor ecouri reale în contemporaneitate ale partiturii în cauză. Atunci când îi aplici doar o

spoială de modernitate, care nu atinge nici un moment țesătura intimă a scrierii în cauză, așa cum se petrec lucrurile în cazul spectacolului ce face obiectul acestor însemnări, pana de inspirație e evidentă. Iar ea se decontează cu vârf și îndesat în ceea ce vedem că se întâmplă preț de două ceasuri și jumătate pe scenă. La urma urmei, judecând după faptul că publicul de la premieră nu a prea râs aproape deloc, mai că m-aș simți îndreptățit să spun că de fapt pe scenă nu se întâmplă mai nimic. Sau mai nimic artisticeste notabil. Contemporaneizarea e una la prima mână. Salonul în care cele trei femei savante se pregătesc să primească vizita „literară” a lui Trissotin tocmai e în renovare și, de bună seamă, cei tocmiți pentru asta, pun în aplicare zicala „pauzele lungi și dese, cheia marilor succese”. Original, nu-i așa? Noroc cu șeful care îi zorește. Alt lucru mustind de inedit. Lucrurile se mai înviorează odată cu apariția celor trei femei „care se pretind”, vorba lui Caragiale, jucate de Csiky Ibolya, Gajai Agnès și de Fábian Enikő (ale cărei apariții sunt cele mai de efect). Philaminte, Armande și Bélise au fost înveșmântate de Kelemen Kata în niște costume tip uniformă, ele părând deopotrivă funcționare la poștă, lucrătoare vamale, stewardese pe linii secundare sau alter-ego-uri ale domnișoarei Cucu. Vă las dreptul de a alege. Mie nu-mi place nici o variantă și așa fi vrut altceva. Lipsit de supă și neputând rămâne fără lichide, Chrysale, cu umor jucat de Hajdu Géza, alege starea bahică, de natură să-i dea curaj și să le înfrunte pe cele trei femei și să salveze iubirea dintre Henriette și Clitandre, destul de șters siluetați de Fodor Réka și de Szotyori József. Mai înviorează atmosfera și Tóth Tünde, o Marie în salopetă și cu mânuși de menaj. Asta până amintește de Sudorița din piesa *Interviu* de Ecaterina Oproiu. Apoi, până la intrarea în scenă a lui Trissotin, a cărui primă apariție e de un bun efect comic datorat evoluției actorului Kardos M. Róbert, intervine o lungă sincopă. Odată momentul Trissotin consumat (interesant că la a doua apariție personajul e mult mai modest conturat), nu se mai întâmplă mai nimic. Noroc cu scurta apariție a lui Dobos Imre, aplicată, inventivă, profesionistă. Dimény Levente și Kovács Levente au evoluții episodice pe care nu le scot în nici un fel în evidență.

În concluzie, dacă regizorul spectacolului a dorit să demonstreze că aprecierile deloc entuziaste ale lui Antoine Adam sunt cât se poate de justificate, e mai mult ca sigur că a reușit. Mă tem însă că scopul unui spectacol de teatru nu e acela de a acompania o pagină de critică literară. Cu atât mai puțin o pagină defavorabilă. În schimb, ilustrația muzicală, ce convoacă muzică ușoară franceză din anii '60, '70, '80 ai secolului trecut, e cât se poate de potrivită. Oricum, mie mi-a făcut plăcere să le reascult și pe Juliette Greco, și pe Rika Zarái, dar și pe Claude François. E drept, pentru asta nu era neapărat obligatoriu să merg la teatru. Dar am făcut-o, am făcut-o și, ca să mai îmi scot din pagubă, mi-am pus gândurile pe hârtie.

Teatrul de Stat din Oradea, Trupa „Szigligeti” – Femeile savante de Molière. Traducerea: Illyés Gyula. Regia artistică: Parászka Miklós. Dramaturgia și ilustrația muzicală: Budaházi Attila. Decorul: Albert Alpár. Costumele: Kelemen Kata. Cu: Hajdu Géza, Csiky Ibolya, Fodor Réka, Medgesfalvy Sándor, Fábian Enikő, Szotyori József, Kardos M. Róbert, Dobos Imre, Tóth Tünde, Dimény Levente, Kovács Levente. Data premierel: 18 februarie 2007.